

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Ds R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Ds K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr P. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Ds B. A. Knoppers, Amsterdam; Ds J. G. Kunst, Arnhem; Ds H. W. Laman, Assen; Ds C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Ds F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Ds J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Ds J. de Vries, Tilburg; Ds J. D. Wiejenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breenstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f1.50 per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel — Loose nummers f0.15.

INHOUD: Historisch besef. — Kerkelijk Leven: Synodale indrukken XXX. Het voms van Prof. Hailjema, V. — Geestelijke Adviezen: De H. Doop. Had Jezus broeders naar 't vleesch? — Lit. en Kunst: „Leontienje“ en „De Pastoor uit den Bloedigen Wijnstam“. — Pop.-Wet. Schetsen: Giberius Voetius, IX. — Het Boek van de Week: Over „God en de Natuur“. — Opvoeding en Onderwijs: „Onderzoek“. — Perschoon. — Kerknieuws. — Advertentiën.

HISTORISCH BESEF.

De mensch van de laatste honderd jaar gaf meer dan honderd blijken eigenlijk niet te weten, welke houding hij tegenover de historie moest innemen. Dit geldt ook van zijn theoretische houding tegenover de historie.

De wijsgeeren, die zich met de historie bezig hielden, bezwaarden onze handboeken voor filosofie en inzonderheid de monografieën over geschiedenis-filosofie met een aantal begrippen van historie, dat niet zoo gemakkelijk te berekenen valt.

Wanneer men hen, gelijk men in sommige landen met jury-leden doet, in een zaal kon opsluiten, welke zij niet mochten verlaten vóór zij het met elkander eens waren geworden, zoo zou te vreezen staan, dat dit op een vonnis van „levenslang“ zou uitloopen.

Tenzij dan dat zij ter wille van de lieve vrijheid hun theorieën maar inslikten en een kompromis sloten.

Wereld noch wetenschap zouden daardoor echter gelukkiger worden.

Onze lezers in dien doolhof van filosofische begrippen over historie een tijd te laten rondlopen, zou een misplaatste aardigheid zijn.

Het is dan ook ons doel deze kwestie van den praktischen kant te bezien.

Want niet alleen de theoretische, ook de praktische houding van den mensch uit de laatste eeuw tegenover de historie is er een van zenuwachtig spelen met de vingers of van bruusk optreden, ten einde zijn verlegenheid niet te laten merken.

Voor een halve eeuw — ik rond maar wat af — was ons land rijk aan historici. Het is genoeg de namen Jorissen, Bakhuizen van den Brink, Groen van Prinsterer en Fruin te noemen zonder daarmee vele anderen nog naar den weinig beduidenden achterban over te plaatsen. Hun werken werden door een ruimen kring van intellectueelen gelezen. Men durfde zich niet in een salon te vertoonen, zonder zich door hen te hebben laten oriënteren. De historische roman was populair. Jakob van Lennep en Mevr. Bosboom-Toussaint konden zeker zijn van een hongerig publiek. Anderen kozen hetzelfde genre, maar richtten zich naar den smaak van nog eenvoudiger kooplustigen. Ook de kinderboeken waren voor een groot deel op die leest geschoeid.

De historie stond toen op een voetstuk, zou men oordeelen. En toch zweigde in dienzelfden tijd het vandalisme triumpheert. Historische monumenten werden bij menigte gesloopt. Prachtexemplaren van klassieke architectuur werden vervangen door woonpakhuizen met monotone gevels, waarin de regelmatig door glazenwasschers opgepoetste vierkante venstervlakken veelal een te veel aan daglicht doorlieten. Massale en toch pittige stadspoorten moesten haar plaats afstaan aan karakterlooze huurkazernes. De liberalistische bouwkunst, parallelverschijning van het religieus modernisme, zuchtte onder haar geboortevloek. Ons stedschap heeft toen een knauw gekregen, dien het nooit weer te boven komt. Ontzaglijke historische waarden zijn toen verloren gegaan.

En heden?

Men kan het negatief van vóór vijftig jaren nu bijna als een positief gebruiken. Wij hebben nog uitnemende historici en historischschrijvers. Maar... zij zijn specialiteiten geworden. Zij worden beschouwd als mannen van vakwetenschap. Van hen wordt slechts notitie genomen, wanneer men ambitie heeft voor dat studeveld. Zij hebben het oor der menigte niet meer.

De historische roman! Maar die behoorde toch bij de bakkebaarden en bij den hoepelrok? Een aftreksel ervan kan misschien nog dienen als premie bij een scheurkalender. Of een karikatuur ervan is mogelijk te gebruiken als een vernakelijk decor, waartegen „Opstandigen“ te beter uitkomen. Een heuse historische roman — uitzonderingen natuurlijk niet meegerekend — kan zelfs het goeteme boekenjoodje, dat voor elk bundeltje smoezelige bladen nog een kooplustige weet uit te pikken, haast niet meer kwijt. De psychologische, de zeden (chargeerende), de pathologische, de detektive-roman wordt door den tijdgeest gerecommandeerd.

Men make de leerboeken voor geschiedenis nog zoo smeug, men versiere ze met platen, men vulle ze met anekdoten, het meerendeel der jeugd aanvaardt ze als een noodzakelijk kwaad om de hitte van een examen te kunnen verdragen en de oudere, die er nog een oog inslaat, is hij eigenlijk wel normaal? Als men nog eens een historische bevestiging krijgt, grípt men naar een korte „wereld-historie“ als die van Hendrik van Loon of van Wells, welke door de tienduizend of tienniljoen jaren, waarop zij den duur der geschiedenis schatten, heenspringen als een voetballer over het sportterrein.

Heeft alzo onze tijd met de geschiedenis afgekeken?

Wacht even!

Wanneer slaagden historische tentoonstellingen als tegenwoordig? Wanneer werden zulke energieke pogingen gewaagd tot behoud van oude huizen als nu door de vereniging „Hendrik de Keijzer“? Wanneer werden zulke sommen besteed om verlaten molens, mijnerend aan stille vlieten, van den ondergang te rodden als thans gebeurt, onder de auspiciën van Henri Polak? Wanneer behoorde het gelijk heden tot „le bon ton“ om er een antieke kamer op na te houden met oud-Hollandsche meubelen, waaronder het onmisbare spinnewiel, zware zwarte kisten met koperen beslag, rietmatten vloerbedekking, het meest in den smaak vallen? Wanneer werden in zoo grooten getale en met zulk een luister van diners en speeches, artikelen in de bladen en foto's in de illustraties, zooveel-honderd-jarige geboorte- en sterfdagen gevierd?

Geen eerbied voor de historie?

Maar wanneer aan het oude strenge akademiegebouw in de Oud-Manhuispoort te Amsterdam een hypermodern bouwsel wordt vastgelijmd, wordt bij de officiële opening plechtig verzekerd, dat hier de oude en de nieuwe tijd elkander ontmoeten. En niemand lacht. Geen spotvogel vervangt het „ontmoeten“ door „met elkander in botsing komen“. Men verheugt zich, dat door zoo'n mooi zinnetje de eer der historie is opgehouden.

Zelfs in Amerika, waar het Yankee-type bij monde van den auto-koning Ford verklaart: „history is a bunk“ (geschiedenis is een slaaphank) beschermt men voorwerpen uit de korte historie van dat land als waren het relikwieën, richt men op historische plaatsen standbeelden op en heeft iedere stad van eenige beteekenis haar „memorials“.

Waarin dan de veranderde houding tegenover de historie bestaat?

Voor een halve eeuw was het de zin der historie, welke boeide, thans is het de historische vorm.

Zin of vorm.

Niet alleen in de laatste eeuw, maar van de vroegste oudheid af meende het historisch interesse van den mensch meermalen tusschen die beide een keuze te moeten doen.

De Renaissance koos voor den vorm, het humanisme voor den zin.

Onder de vele punten, waarin Lutheranisme en Calvinisme van elkander onderscheiden zijn, behoort ook dit, dat het eerste zich meer aangetrokken voelde tot den vorm, het laatste tot den zin.

En wie zal het betwisten, dat het zoeken naar den zin ver uitgaat boven het bewaren van den vorm?

Dan — het probleem is zoo gekompliceerd, dat men van zin en vorm geen dilemma, geen of-of, mag maken. Zin en vorm behooren zoozeer bij elkaar, dat het vaststellen van den zin ook moet doorwerken tot het bepalen van den vorm.

Alleen... bij den zin moet men beginnen.

En dat doet onze tijd niet.

Als hij nog strijdt voor de historie is het om den vorm. En een ernstige strijd kan dit niet genoemd. Want het wil den vorm niet als reële waarde voor het dagelijksch leven, maar als kuriositeit.

De historische zin is met de belangstelling in den zin der historie zoo goed als verdwenen.

Men zegt het niet zoo rauw als Ford, maar men is toch van dezelfde opinie: history is a bunk.

De gevolgen van die houding tegenover de historie zijn allerwege merkbaar.

Ook in de religieuse stroomingen, ook in de theologie.

Kierkegaard en Dostojewski, die vijandig stonden tegenover de traditie, komen opnieuw in de mode.

Herrmann, die het historische zoekt in wat heden „beleeft“ wordt, Harnack, die zijn miniatuur historisch onderzoek aanwendt om het positieve historisch christendom te ondergraven, Barth en de zijnen, die te veel uit den beker der beschouwingen van Kierkegaard en Dostojewski gedronken hebben, dan dat zij de historie recht zouden kunnen waardeeren en nog zooveel anderen werken mee aan de verzwakking van het historisch besef.

Nu wonen wij, Gereformeerden, niet op een eiland. Wij staan in nauw contact met andere richtingen.

Wij oefenen invloed op onze omgeving en ondergaan invloed van die omgeving.

Dat heeft zijn voor-, het heeft ook zijn nadeelen. Een van die nadeelen is, dat ook bij ons tamelijk snel verzwakking van historisch besef is ingetroden.

Het vorige geslacht was in de historie doorkneed.

Kuyper maakte het eerst als historicus naam.

Hij was door Scholten historisch gebakerd. De oude theologie werd een bestanddeel van zijn bloed.

Hij toonde haar bruikbaarheid voor zijn tijd aan en maakte haar tevens naar de veranderde omstandigheden bruikbaar. Zelfs de historische vorm, soms tot archaïsme geworden, was bij hem geliefd, maar hij wist er zich van te bedienen met een genialiteit, waarover vriend en vijand verstomd stond. Aan zijn moderniteit twijfelde niemand. Hij stond op den kansel, achter den kathedraal, achter de groene tafel als de man van vandaag, maar tevens als de levende trait-d'union tusschen verleden en toekomst. Een machtige lijn van eeuwen liep door zijn persoonlijkheid heen.

En Baynck! Wanneer men het historisch apparaat uit zijn geschriften licht, blijft er heel weinig van over. Zijn gedachten zijn in zijn Dogmatiek met die der oude Gereformeerde theologen vergroeid. Wie dat niet weet, zoekt vaak vruchteloos naar zijn eigen opinie en meent, dat hij alleen dogma-geschiedenis geeft. Doch ook hij kopiëerde de historie niet. Hij klonk er geleidelijk boven uit.

Geen repristinatie! was evenzeer van hem als van Kuyper het wachtwoord. Maar hij zorgde wel, dat hij den historischen grondslag van het Calvinisme onder zich voelde bleef.

Wat Rutgers betreft, hij was de wandelende Gereformeerde historie, maar beschikte tevens over een bewonderenswaardig aanpassingsvermogen. Voor schier elke konstellatie in het heden wist hij een analoog geval uit het verleden bij te brengen en daaruit de principieele konsekwentie te trekken. Wat heeft hij in zijn lange leven al niet een argument van één dag met zijn historischen adem weggeblazen.

Hun geloof was een „historisch“ geloof — in anderen dan den gangbaren zin! — het geloof der vaders was in hen en was in hen levend.

Dat maakte hen zoo massief.

Ons volk zag hen als door een wolk van ge-
hugen omgeven.

Echter, reeds bij hun leven kwam er eenige kentering.

De liefde voor de historie veranderde bij menigeen in welwillende onverschilligheid.

Thans reeds moet hier en daar gekonstateerd een volstrekt gemis aan historisch besef.

En toch, zonder historisch besef kan het Calvinisme niet gedijen.

Zonder historisch besef wordt het Christendom in fragmenten gebroken. Het vormt geen eenheid meer.

Zonder historisch besef is Christus voor ons niet meer de Koning der eeuwen.

Men moge dan Christus in onzen tijd willen huldigen als de Koning boven de eeuwen.

Doch die hulde wijst Hij af.

Dat is geen hulde, maar laster.

Dat is onfeiting van Zijn vleeschwording.

Dat is spotten met het wonder van Bethlehem.

Hij is in den tijd, in de eeuwen ingegaan, opdat Hij zou worden de Koning der eeuwen.

Wie toelaat, dat het historisch besef verzwakt, ontdeelt zichzelf. Hij vergeet, dat God de eeuwen in zijn hart heeft gelegd.

De oorzaken aan te geven, hoe er zulk een keer kwam ook onder ons, is in één artikel niet doenlijk.

Behalve de reeds genoemde invloeden mogen slechts worden aangestipt de gejaagdheid van ons leven en de gemakzucht van den modernen mensch.

Het is veel gemakkelijker door heel de traditie een streep te halen en met een schoone lei te beginnen, dan die traditie van eeuwen in zich op te nemen, te verwerken en er zelfstandig bij te blijven.

Men slaagt er spoediger in zich een air van frisheid te geven als men zich om geen historie bekommerd, dan om te midden van historische boeken zijn frisheid te bewaren.

En het gemak dient niet den mensch van vandaag, doch beheerscht hem veelszins.

Laat het echter onder ons alzo niet zijn.

Opgericht de trage handen en de slappe knieën! God spreekt door de historie, ook door de historie van het Calvinisme.

Zouden wij weigeren te luisteren?

God heeft onze voeten op een grond van eeuwen gezet.

Zouden wij, gewapend met de parachute der revolutie, welke nihilisering der historie bedoelt, ervan afspringen?

Het zou een doodensprong zijn.

Heden ten dage zijn wij gewikkeld in het konflikt tussen persoonlijkheid en gemeenschap.

Onze houding in dat konflikt is bepaald.

Met volle eerbiediging van het recht der persoonlijkheid hebben wij aan te sturen op volle ontplooiing van het sociaal gevoel.

Doch van zulk een volle ontplooiing van het sociaal gevoel kan geen sprake zijn, wanneer wij ons beperken tot hen, die thans leven.

„We bennen met z'n achten!”

De gemeenschap strekt zich niet alleen ter zijde van ons uit, maar ook naar achteren en naar voren.

Onze vadersen, die in het geloof zijn gestorven, spreken tot ons door hun daden, hun geschriften. Daardoor zijn zij geen doode, maar levende strijkrachten.

Schande over ons, wanneer wij van hun hulp niet zijn gediend!

Het toekomstig geslacht zal met ons precies eender handelen.

Gods werk is een werk van eeuwen.

Gij hebt rekening te houden met wat vóór u is gebouwd.

Gij moet daarop voortbouwen.

Anders hebt gij geen deel aan dat groote werk.

Anders zijt gij niet heilig solidair.

Wie voor de toekomst wil arbeiden behoeft den steun der historie.

Historisch besef moet weer een van onze grondbeseffen worden.

Het is hoog tijd om gesstelijk te spelen den 78sten psalm.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-Indrukken.

XXX.

Bezwaar en Antwoord.

Nog hebben wij niet meegedeeld, hoe het nu eigenlijk „zit” met het misverstand, dat er tusschen de Synode en Ds Brussaard bleek te bestaan.

De Synode had hem verzocht de bezwaren, welke hem na de beantwoording van Prof. Ridderbos nog restten aan haar schriftelijk en summierlijk kenbaar te maken.

Ds Brussaard gaf echter een schriftelijke weergave van al de bezwaren, welke hij oorspronkelijk had en ter Synode had voorgedragen.

Laten wij mogen volstaan met te antwoorden, dat gebleken is, dat op den weg tusschen de Synode en Ds Brussaard vice versa dat misverstand zich wist binnen te dringen.

Zulke dingen zitten gewoonlijk nog al ingewikkeld in elkaar.

Het loont heusch den tijd niet dat alles haarfijn uit te leggen.

Het heeft voor de kwestie zelf geen belang.

Hoofdzak is, dat kwam vast te staan, hoe en de Synode en Ds Brussaard in deze vrij uitgaan.

„Afschuwelijk” was dit misverstand gelukkig niet.

Wij meenen ons ook de moeite te mogen besparen van de gevoerde correspondentie tusschen Ds Brussaard en Prof. Ridderbos een overzicht te geven.

Men leze deze correspondentie, uitgegeven onder den titel „Bezwaar en Antwoord” zelf.

Wij roeren slechts een paar punten aan, waaraan men bij het lezen bijzondere aandacht heeft te wijden.

Ds Brussaard achte het niet duidelijk, welk karakter de beslissing der Synode inzake Gen. 2 en 3 droeg.

Was het een konfessionele uitspraak of wat was het? Indien het een belijdenis-uitspraak was, ware het dan niet beter geweest haar niet te nemen?

Indien er mochten zijn, die dit ook als bezwaar mochten gevoelen, dan worden zij door Prof. Ridderbos ruimschoots voorgelicht.

Ons gevoelen is onzen lezers bekend.

De Synode nam hier zeer zeker een leerbeslissing. Zij besliste, dat zekere meening in strijd was met de belijdenis onzer kerk. Zij paste alzoo de bestaande belijdenis op een bepaald geval toe. Daarin ligt opgesloten, dat zij door haar besluit de belijdenis niet uitbreidde. Nog minder een nieuw dogma schiep. Zij konstateerde slechts, dat iets niet was conform Schrift en belijdenis.

Wat daarin voor onduidelijkheid ligt, is ons niet helder.

Moge door het antwoord van Prof. Ridderbos ook voor Ds Brussaard thans alle onduidelijkheid zijn geweken.

Een tweede en groter bezwaar ontleende Ds Brussaard aan de uitdrukking „zonder eenig voorbehoud”, door de Synode gebruikt in de vraag aan Dr Geelkerken of hij wilde verklaren: „het Schriftverhaal van Gen. 2 en 3 naar zijn in de uitspraak der Synode aangegeven zin zonder eenig voorbehoud te aanvaarden”.

„Zonder eenig voorbehoud” staat natuurlijk op reserves, welke Dr Geelkerken bij de behandeling van zijn zaak altijd weer maakte. Die moest Dr G. laten varen.

Maar Ds Brussaard vond die uitdrukking dubbelzinnig. Hij vroeg „schreef zij (n.l. de Synode) daarmee niet te hoog, te absoluut gezag aan haar eigen menschenwerk toe en steed zij, met zoo te spreken, feitelijk niet het indienen van één of meer gravamina ten eenemale af?”

Na had de Synode deze misvatting vroeger al weerlegd.

Met de feiten bewees zij, dat zulks haar bedoeling niet kon zijn.

Immers, toen Ds Brussaard ter Synode kwam, lag het gravamen van Ds van Leeuwen reeds ter tafel en was het bekend, dat de Synode dit in behandeling zou nemen.

Toch heeft Prof. Ridderbos deze zaak nog even, of liever, heel nauwkeurig uit de doekjes gedaan. Wij willen hopen, dat zij er nu ook uitblijft.

Een derde bezwaar betreft het woord „klaarlijklijk”.

Ook dat was hem niet klaar.

Tot tweemaal toe heeft Prof. Ridderbos hem dien term uitgelegd.

Wij verwijzen hier weer naar de brochure.

Als vierde bezwaar bracht Ds Br. in, dat de Synode geen Schriftbewijzen voor haar gevoelen had aangegeven. Hij vermoedt, dat zij dit opzettelijk heeft nagelaten.

Ook hierover staat Prof. Ridderbos hem kostelijk te woord.

Hiermee hebben we wel het voornaamste aange-stipt.

Het valt op, dat de bezwaren van Ds Br. meestal in den toon zijn gezet van: De Synode had beter dit kunnen doen of liever zoo moeten handelen. Ja!

Als men uit het betere of het lievere bezwaren giet, dan kunnen er tegen alle Synodale besluiten tal van „bezwaarden” opstaan.

Wij zijn in ons beste Nederland te individualistisch aangelegd, dan dat wij niet bijna overal iets „beters” zien.

Eén vraag kunnen wij dan ook niet onderdrukken: als de bezwaren niet dieper gaan, zijn ze dan eigenlijk wel de inzet van den strijd waard?

Nergens konstateert Ds Brussaard: hierin of daar in komt gij, o Synode, met Schrift of belijdenis in konflikt.

Zijn bezwaren maken den indruk van meer opportunistisch dan principieel te zijn.

Zij raken voor het grootste deel de keuze van woorden.

Welnu, de Synode heeft haar woordenkeus gerechtvaardigd.

Zij heeft op verschillende manier die woorden uitgelegd.

Omtrent haar bedoeling kan niemand meer in het duister verkeeren.

Het was dan ook goed gezien, dat zij de correspondentie sloot.

De grondtoon van Ds Brussaards bezwaren mee-

nen wij, zonder hem onrecht te doen, aldus te kunnen vertolken: indien er maar andere en betere woorden waren gebezigd, zou de scheuring waarschijnlijk voorkomen zijn.

Maar dan peilt hij het verschil tusschen de Synode en de schismatieken toch niet op zijn volle diepte.

Het is ten zeerste onze wensch, dat Ds Br. thans ten volle ontlast moge zijn en inzien, dat hij de Synode verkeerd begrepen heeft.

Om hem dit gemakkelijk te maken heeft de Synode aan zijn verzoek voldaan om nog op drie hoofdpunten een schriftelijke verklaring of nadere toelichting te geven.

De Synode heeft hem verklaard, 1o, dat zij natuurlijk staat op het standpunt, dat elke kerkelijke uitspraak appellabel is aan de Heilige Schrift, dat de uitdrukking „zonder eenig voorbehoud”, daaraan niets te kort doet, dat zij het gravamenrecht handhaaft, maar dat dit ook zijn natuurlijke grenzen heeft; 2o, dat het ongegrond en onwaar is, dat uit het gebruik van „klaarlijklijk” den eisch tot onderwerping aan menselijk inzicht mag worden afgeleid; 3o, dat de Synode de uiteenzetting van het Schriftgezag, door Ds Brussaard gegeven, met hoeveel daarin zij ook van harte instemt, niet naar elke uitdrukking voor haar rekening neemt of de gevolgtrekkingen door hem gemaakt bepaaldelijk in verband met het geding, dat thans aanhangig is over de historische autoriteit der Schrift, als juist erkent.

De Synode machtigde Prof. Ridderbos deze verklaring in zijn duplicat in te tusschen.

Voorts sprak zij de verwachting uit, dat „de bezwaren van Ds Brussaard zullen zijn weggenomen en bij thans zonder voorbehoud zich zal kunnen voegen naar de beslissing door de Synode inzake de bekende bijzonderheden uit Gen. 2 en 3 genomen”.

Tevens droeg zij aan de Classis Haarlem op „zich te vergewissen of Ds Brussaard aan deze verwachting voldeed, aan haar de verdere behandeling dezer zaak overlatende, voorzover hiervoor nadere redenen mochten zijn”.

Eerstdaags vergadert de Classis Haarlem.

Zij bringe ons in deze heuglijke tijding.

Nog niet tot een goed eind.

Men zal bemerken, dat wij het bovenstaande voor ons vorig nummer hadden geschreven.

Door een onbegrijpelijke manoeuvre der postierijen kwam onze kopie veel te laat ter drukkerij.

Wij dienden daartegen een ernstige reklame in. Intusschen heeft de Classis Haarlem vergaderd. Het verslag bracht droef nieuws.

Ds van Duin volhardde in zijn onverdedigbare houding.

De noodzakelijkheid was daarmee geboren hem af te zetten.

Ook gaat de zaak-Brussaard niet naar wensch, althans niet naar onzen wensch.

Hij legde een verklaring af, zoo wordt gemeld.

De Classis is verdugd om over deze verklaring te oordeelen.

Kon hij, zoo vragen wij ons af, na al wat hem namens de Synode en door de Synode op zijn bezwaren geantwoord is, niet eigener beweging zijn hand zetten onder de verklaring, welke Ds van Duin is voorgelegd?

Deze luidde:

„Ds van Duin, instemmende met de uitspraak der Generale Synode van Assen, dat de boom der kennis des goeds en des kwaads, de slang en haar spreken en de boom des levens naar de klaarlijklijke bedoeling van het Schriftverhaal van Genesis II en III in eigenlijken of letterlijken zin zijn op te vatten en dus zinniglijk waarneembare werkelijkheden waren en dat derhalve de meening als zou men disputabel kunnen stellen of deze zaken en feiten zinniglijk waarneembare werkelijkheden waren, zonder met het in art. 4 en 5 der Ned. Geloofsbelijdenis beleden gezag der H. Schrift in strijd te komen, moet worden afgewezen.

verklaart het Schriftverhaal van Gen. II en III naar zijn in de uitspraak der Synode aangegeven zin zonder eenig voorbehoud te aanvaarden en ten grondslag te zullen leggen aan hetgeen hij in dezen zal leeren.”

Indien hij den naam van Ds van Duin veranderd had in dien van Ds Brussaard, zou dit in de Classis en door heel het land dadelijk een opluchting hebben gegeven.

O. i. hadden ook de woorden „zonder eenig voorbehoud” voor hem nog kunnen vervallen, omdat die feitelijk op zijn geval niet slaan.

Maar met een verklaring van dien aard was deze zaak bevredigend opgelost.

Nu wordt ze weer gerekt.

Jammer!

— Het vonnis van Prof. Haitjema.

V.

Thans volgt het gedeelte uit Prof. Haitjema's artikel, waarop het nog al aankomt.

Om de maat der objectiviteit vol te meten, willen we hier den hoogleraar zelf het woord geven.

Van dezen profetischen dienst der Kerk met betrekking tot het geschreven Woord spreekt Junius, als hij gewaagt van een noodzakelijke uitlegging der Schrift in de Kerk Gods, „opdat wij in staat zouden zijn de geloofsgeheimenissen, die in de Schrift neer-

gelegd, profetisch, tusschen, „aan, die do, gesteld, het dan, willeke, Schrift, tusschen, teksten, kend t, Deze, der H, volstre, reden, eigen, Profet, heeft, Schrift, en vol, door h, recht c, in zijn, „mede, nen ho, dag, m, is: bev, gehoort, woerde, danen, der na, woerde, den Go, den, H, is ster, het die, heet, to, Uit z, Schrift, dat d, sluitend, ritel v, persoon, perking, invoers, dan ee, van he, Ernst, Koning, stelen, van Zij, rein va, lijk-relig, Nog, dit z.g., de aut, wordt, Schrift, hij op, zoo re, bekende, is niet, de H., dedigde, zettelijk, de illus, meerde, nis doe, de auto, geen an, zamen, den Ma, alle di, af het c, Neen, b, en de g, lijke ge, vermoge, Junius, Schrift, ons oop, in de I, Evange, geen dri, geschre, aanraak, bevend, zijde va, in vond, Dr Kuy, Schriftge, den Chr, doet ziel, gezag g, waarn, (geloovig, Wie d, Bijbelhoe, Christus, het, die, En nu, Gods, E, die als, ons over, alleen g, Heel t, dan ook, reformat, minder, normativ, (historia, niet zou, opvatting, stract, G, heid ma, autoriteit, Woord, en de b, tot ons, leering, Hier is